

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

COMBAT HORTING AND ACTIVITIES OF UKRAINIAN LAW ENFORCEMENT AUTHORITIES

ІРПІНЬ – 2021

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ, ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ
КАФЕДРА СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ТА ОРГАНІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**

***МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ***
**БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ**

**04–05 січня 2021 року
м. Ірпінь**

*Рекомендовано до друку Науково-методичною колегією
Національної федерації бойового хортингу України
(протокол від 09.01.2021 № 8).*

Науковий керівник конференції

Пашко П. В. – ректор Університету державної фіскальної служби України, доктор економічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України.

Організаційний комітет конференції

Голова оргкомітету:

Чмелюк В. В. – кандидат юридичних наук, проректор з питань підготовки кадрів податкової міліції – начальник Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, полковник податкової міліції, учасник бойових дій.

Голова науково-методичної ради оргкомітету:

Єрмоєнко Е. А. – професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету ДФС України, кандидат педагогічних наук, президент Національної федерації бойового хортингу України, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, Заслужений тренер України, майстер спорту України міжнародного класу, майор десантно-штурмових військ ЗС України, учасник бойових дій.

Заступники голови оргкомітету:

Грищук В. Л. – кандидат юридичних наук, начальник кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, підполковник податкової міліції, учасник бойових дій;

Бухтіяров О. А. – кандидат юридичних наук, заступник начальника кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, учасник бойових дій.

Члени оргкомітету:

Параниця С. П. – кандидат юридичних наук, професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, учасник бойових дій;

Антоненко С. А. – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України;

Бадьора С. М. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України;

Гарбовський Л. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України.

Є80 Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 04–05 січня 2021 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. – 1738 с.

Збірник містить наукові роботи учасників конференції, дослідження з педагогіки, психології, філософії, історії, теорії і методики викладання бойового хортингу, проведені відповідно до угоди про співпрацю між Національною федерацією бойового хортингу України та Університетом державної фіскальної служби України. Матеріали представляють узагальнені результати досліджень у напрямі теоретичних та практичних аспектів удосконалення професійних компетентностей фахівців бойового хортингу у системі правоохоронних органів України.

Матеріали подаються мовою оригіналу. За достовірність фактів, статистичних та інших даних, точність формулювань і висновки несуть відповідальність автори матеріалів.

Єрьоменко Е. А. Спеціальна витривалість як провідна фізична якість спортсмена бойового хортингу	1174
Дорошенко М. М., Єрьоменко Е. А., Карасевич С. А. Спеціальна фізична підготовка за методиками бойового хортингу як засіб виховання волі та характеру допризовної молоді	1188
Єрьоменко Е. А. Структура технічної підготовленості спортсменів бойового хортингу до змагань	1206
Харитоненко Є. В., Єрьоменко Е. А., Вехтєв В. В. Бойовий хортинг як засіб спеціальної фізичної і бойової підготовки допризовної молоді до військової служби у Збройних Силах України	1221
Самоха І. М., Кіблицький Р. В., Єрьоменко Е. А. Психофізичні та ментальні засади вивчення учнями спортивної секції базових форм бойового хортингу	1237
Шукалюк Ю. С., Єрьоменко Е. А., Самоха Д. М. Потенціал бойового хортингу в підготовці молоді до військової служби	1252
Єрьоменко Е. А. Чинники ефективності ударної техніки рук під час проведення сутички з бойового хортингу	1268
Єрьоменко Е. А. Бойовий хортинг як складова підготовка розвідника у віськовому підрозділі спеціального призначення	1283
Кривенко В. П., Єрьоменко Е. А., Бабурнич С. А. Правила проведення сутичок з бойового хортингу за методикою військово-прикладної підготовки учнів	1302
Зуб Р. В., Єрьоменко Е. А., Близнюк О. В. Аналіз сприйняття патріотизму та національно-патріотичних настроїв юними спортсменами бойового хортингу	1316
Єрьоменко Е. А. Початкова військова підготовка як складова частина системи підготовки спортсменів бойового хортингу до служби у Збройних Силах України	1333
Зуб Р. В., Єрьоменко Е. А., Бабурнич С. А. Витоки козацьких традицій бойового хортингу та його патріотично-прикладна спрямованість	1351
Кукушкін К. М., Єрьоменко Е. А., Кузора І. В. Керівництво військово-патріотичним вихованням учнівської молоді засобами бойового хортингу	1365
П'ятіков С. В., Кукушкін К. М., Єрьоменко Е. А. Організація і проведення заходів військово-патріотичного виховання та допризовної підготовки молоді за методиками бойового хортингу	1384
Самоха І. М., Єрьоменко Е. А., Вознюк М. Г. Варіативний модуль «Бойовий хортинг» на уроці фізичної культури, 5–9 класи ..	1408
Єрьоменко Е. А. Перспективне планування розвитку бойового хортингу на території України	1432

СПЕЦІАЛЬНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА ЗА МЕТОДИКАМИ БОЙОВОГО ХОРТИНГУ ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ ВОЛІ ТА ХАРАКТЕРУ ДОПРИЗОВНОЇ МОЛОДІ

ДОРОШЕНКО Максим Миколайович

*вчитель фізичної культури і Захисту України Баришівського навчально-виховного комплексу
«Гімназія – загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів» Баришівської селищної ради Київської
області, віце-президент Київської обласної федерації бойового хортингу,
директор Київського обласного спортивного клубу бойового хортингу «Воля»,
член тренерської ради Національної федерації бойового хортингу України,
суддя національної категорії;*

СРЬОМЕНКО Едуард Анатолійович

*професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету
підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції
Університету ДФС України, кандидат педагогічних наук, президент Національної федерації
бойового хортингу України, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України,
Заслужений тренер України, майстер спорту України міжнародного класу,
майор десантно-штурмових військ Збройних Сил України, учасник бойових дій;*

КАРАСЕВИЧ Сергій Анатолійович

*учитель фізичної культури і Захисту України загальноосвітньої школи № 169 м. Києва,
голова тренерської колегії та віце-президент Національної федерації бойового хортингу
України, президент Київської обласної федерації бойового хортингу,
суддя міжнародної категорії, майстер спорту України з хортингу.*

Анотація. У даній науковій статті охарактеризовано спеціальну фізичну підготовку за методиками бойового хортингу як засіб виховання волі та характеру допризовної молоді, військово-патріотичне виховання та спортивно-прикладну підготовку учнів засобами бойового хортингу, визначено особливості виховного та оздоровчого призначення навчально-тренувальної програми бойового хортингу для учнів школи і студентів закладів вищої освіти, з якими проводяться заходи військово-патріотичного спрямування, проаналізовано методи та форми фізичного виховання дітей та молоді із застосуванням військово-патріотичних засобів сучасного національного виду спорту бойового хортингу та підходи до визначення сутності, змісту і завдань військово-патріотичне виховання української молоді, оздоровленні та формування готовності до захисту України. Зазначено, що завдання військово-патріотичного виховання засобами бойового хортингу: оволодіння основними навичками збереження особистої та колективної безпеки, надання само- і взаємодопомоги в екстремальних ситуаціях, зміцнення морально-вольового стану та фізичного розвитку учнів, ознайомлення з основами рятувальної справи, надання загальної та спеціальної фізичної підготовки для служби в підрозділах силових структур держави – у Збройних Силах України, підрозділах Міністерства надзвичайних ситуацій України та Міністерства внутрішніх справ України, виховання екологічної культури учнів, активна участь у діяльності організації бойового хортингу як в Україні, так і за її межами. Відповідно до програми військово-патріотичного виховання засобами бойового хортингу проводиться робота з накопичення навчально-методичної бази, а також існують різні форми проведення занять: теоретичні заняття різноманітного виховного напрямку; практичні навчально-тренувальні заняття з виду спорту; тренування з прикладного розділу бойового хортингу; туристські подорожі, відвідування історичних місць, а також місць козацької слави; участь у календарних спортивних змаганнях. Фізичне виховання дітей і молоді України є важливим компонентом гуманітарного виховання, спрямоване на формування у них фізичного та морального здоров'я, удосконалення фізичної і психічної підготовки до ведення активного життя, професійної діяльності та захисту Батьківщини.

Ключові слова: спеціальна фізична підготовка, військово-патріотичне виховання, спортивно-прикладна підготовка, бойовий хортинг, виховання волі та характеру, допризовна молодь.

Актуальність наукового дослідження. Фізичне виховання є важливою частиною підготовки юнаків до почесного обов'язку кожного справжнього чоловіка – служби в Збройних Сил України. Фізичне виховання є також особливим елементом навчання майбутніх воїнів – захисників нашої України.

Мета фізичного виховання полягає в тому, щоб допризовники набули фізичної загартованості, необхідної для оволодіння зброєю та бойовою технікою і перенесення фізичних навантажень, нервово-психологічних напружень, несприятливих чинників бойової діяльності [1–11; 19–32]. Фізичне виховання відіграє важливу роль у формуванні молодого покоління, зміцненні і збереженні його здоров'я, підготовці до майбутньої професійної діяльності та захисту Батьківщини.

Фізичне виховання дітей і молоді України є важливим компонентом гуманітарного виховання, спрямоване на формування у них фізичного та морального здоров'я, удосконалення фізичної і психічної підготовки до ведення активного життя, професійної діяльності та захисту Батьківщини.

Виклад основного матеріалу. Система фізичного виховання дітей і молоді України базується на принципах індивідуального і особистісного підходу, пріоритету оздоровчої спрямованості, широкого застосування різноманітних засобів і форм фізичного вдосконалення.

Стратегічними цілями фізичного виховання дітей і молоді є формування у них фізичного, морального та психічного здоров'я, усвідомленої потреби у фізичному вдосконаленні, розвитку інтересу і звички до самостійних занять фізкультурною і спортом, набуття знань і вмінь здорового способу життя [12].

Фізична підготовка засобами бойового хортингу як засіб виховання волі та характеру допризовної молоді. Фізичне виховання молоді реалізується через фізкультурну освіту, фізичну підготовку, спортивне тренування, самостійні заняття та участь у масових фізкультурно-оздоровчих і спортивних заходах.

Загальними завданнями фізичної підготовки та виховання є:

- 1) розвиток і постійне вдосконалення фізичних якостей – витривалості, сили, швидкості, спритності;
- 2) зміцнення здоров'я, загартування організму і підвищення його стійкості до впливу несприятливих чинників бойової діяльності, удосконалення особистої фізичної підготовки, набутої на заняттях з фізичної культури;
- 3) оволодіння прийомами бойового хортингу, надання допомоги товаришеві, а також навичками прискороного руху, плавання та подолання різноманітних перешкод;
- 4) виховання у майбутніх воїнів цілеспрямованості, сміливості, рішучості, ініціативи, винахідливості, наполегливості, витривалості, психічної стійкості, впевненості у своїх силах тощо.

Фізичне виховання має сприяти вихованню дисциплінованості, колективізму, товариської взаємодопомоги і формуванню стройової виправки та підтягнутості.

Чимало з цих завдань і цілей повинно вирішуватись безпосередньо на уроках фізичної культури з першого класу, а для юнаків 10–11-х класів починають діяти ще й вимоги Концепції допризовної підготовки і військово-патріотичного виховання молоді, схваленою Указом Президента України від 25 жовтня 2002 року № 948/2002, та регіональних програм допризовної підготовки молоді, у яких передбачено окремі заходи з прикладної фізичної підготовки [13–18]. Це ускладнює, але й доповнює шкільний курс загальної фізичної культури. У випускних класах більше уваги приділяється загальнофізичній підготовці юнаків (допризовників) – одному із важливих чинників прикладної фізичної підготовки.

Програмами цієї підготовки передбачається: подолання перешкод, метання гранати в ціль, бойовий хортинг, спортивна гімнастика, рухові ігри.

Вправи цих розділів розвивають витриманість і самовладання, швидкість у діях і швидкість рухових реакцій, силу і силову витривалість.

Фізична підготовка є важливою складовою частиною допризовної підготовки молоді. Її роль ще більш посилюється з перспективою створення професійної армії, оскільки основним витокком комплектації війська буде українська молодь. Фізична підготовка спрямована на формування у юнаків міцного здоров'я, високого рівня розвитку фізичних якостей (сили, витривалості, швидкості і спритності), набуття прикладних умінь та навичок.

Сучасні форми і методи ведення бойових дій потребують всебічного розвитку особистості військовослужбовця у тому числі і його фізичного розвитку.

Особливу гостроту питання фізичного виховання передбачає сьогодні, у вік науково-технічної революції, забезпечуючи максимум швидкості і зручності при мінімумі рухів. Різке зниження фізичних навантажень, недостатня рухлива активність учнів призводить до гіподинамії – “рухливого голоду”, в той час коли оволодіння складною технікою, виконання бойових дій потребує різнобічної фізичної підготовки майбутнього воїна.

Аналіз досвіду роботи шкіл, наукових досліджень, популярної педагогічної літератури показує, що молоді люди призвані на військову службу, слабо підготовлені фізично [33–48]. Таке становище роз'яснюється перш за все тим, що навчальні плани середніх загальноосвітніх шкіл передбачають лише дві години занять з фізичного виховання за тиждень. Крім цього, до цього часу не налагоджені систематичні заняття з дітьми і підлітками, які мають відхилення у стані здоров'я, не відпрацьована система оздоровчих заходів для юнаків, у яких медична комісія під час обстеження і приписки їх до призовних ділянок виявила різні захворювання.

Для вирішення цієї проблеми виникла потреба у проведенні наукового дослідження, яке визначить педагогічні передумови фізичного виховання та підготовки допризовників до умов сучасної військової служби.

Служба в Збройних Силах України є почесним обов'язком кожного громадянина нашої держави. Вона у порівнянні з іншими видами соціально-значущої практики, характеризується високою динамічністю, великою фізичною і психічною напруженістю, швидкою зміною видів діяльності. Особливість військової служби полягає в суворій регламентації, чіткій організації, високій дисципліні, що базується на вимогах статутів та наказів.

З метою успішної підготовки допризовної молоді до служби в Збройних Силах України і, зокрема, швидкого їх входження в умови військової діяльності на початковому етапі, в школах, гімназіях, ліцеях, закладах професійно-технічної та вищої освіти введений обов'язковий предмет – фізична підготовка.

Фізична підготовка в Збройних Силах є важливим засобом виховання волі і характеру військовослужбовців.

Під час занять в процесі навчання з курсу фізичного виховання передбачається рішення наступних завдань:

виховання у школярів високих моральних, волевих і фізичних якостей, готовності до ратної праці;

збереження і зміцнення здоров'я школярів, сприяння правильному формуванню і всебічному розвитку організму, підтримка високої працездатності протягом усього періоду служби;

всебічна фізична підготовка школярів;
професійно – прикладна фізична підготовка школярів з урахуванням особливостей їх діяльності;

набуття школярами необхідних знань з основ теорії, методики і організації фізичного виховання і спортивного тренування;

виховання у школярів переконаності в необхідності регулярно займатися фізичною культурою і спортом.

На заняттях з фізичної підготовки учень вчиться виконувати вправи на снарядах, тренується в бігу, стрибках, в подоланні різних перешкод, що, безумовно розвиває вольові якості.

Фізична підготовка має свою методику, що враховує особливості цього виду бойової підготовки. Велику роль на заняттях грає розповідь і показ того, що і як треба робити [49–62]. Але головна увага приділяється тому, щоб навчитися самому по команді виконувати ті чи інші рухи і дії. В результаті у школярів в цілому створюються необхідні рухові образи, які в подальшому вже прямо впливають на виконання певної команди.

Фізична підготовка морально впливає на школярів. Зазвичай в результаті добре проведеного заняття учні відчувають задоволення, бадьорість, і у них з'являється гарний настрій.

Важливо, що в процесі фізичної підготовки школярі дізнаються в кожен конкретний момент про свою фізичну витривалість і спритність, про фізичну силу, про те, яке навантаження вони здатні витримати, вчать оцінювати себе в сьогоденні і бачити перспективу подальшого розвитку. При цьому велику роль відіграє те, що на заняттях з фізичної підготовки кожен учень має можливість порівняти себе зі своїми товаришами, порівняти з ними своєю силою, витривалістю, чіткістю дій тощо.

Фізична підготовка тісно пов'язана з процесом оволодіння бойовою технікою і зброєю. Відомо, що для вмілого використання складної сучасної техніки і зброї необхідно володіти фізичною силою, витривалістю, спритністю.

В закладі освіти загальне керівництво фізичним вихованням і спортивно-масовою роботою серед школярів, а також організація спостережень за станом їх здоров'я покладено на учителя, а конкретне їх проведення здійснюється учителями предметів “Захист України” та “Фізична культура”.

Особливості фізичної підготовки допризовної молоді в сучасних умовах. У системі фізичного виховання допризовної молоді особливе місце займає фізична підготовка. Рівень розвитку її компонентів – сили, швидкості, витривалості, гнучкості, на думку більшості дослідників, позитивно впливає на фізичне та психічне здоров'я молодого покоління. Значна увага в дослідженнях різних авторів приділена змісту і структурі фізичної підготовки школярів 16–17 років, її спрямованості та організації.

Проте, як зазначають А. С. Вільчковський, Л. В. Волков, Т. Ю. Круцевич, О. С. Куц, Б. М. Шиян та інші, нові соціальні, економічні та екологічні умови, які виникли за останній час в Україні, потребують вивчення цілої системи педагогічних впливів і методичних положень, які б забезпечували підвищення працездатності та поліпшення здоров'я саме молодих людей.

Більшість авторів стверджує, що у фізичному вихованні допризовної молоді на сучасному етапі, не враховуються нові наукові положення, а розроблена і рекомендована для впровадження в практику система оцінки розвитку фізичних здібностей не сприяє їх корекції і реалізації виховних та оздоровчих завдань у процесі занять фізичною культурою, які висунуті такими державними документами, як Закон

України “Про фізичну культуру і спорт” (1993 р.), Цільова комплексна програма “Фізичне виховання – здоров’я нації”, затверджена Указом Президента України від 1 вересня 1998 року № 963/98, Концепція фізичного виховання у системі освіти України”, затверджена наказом Міністерство освіти і науки України від 16 червня 2015 року № 641.

Проте питання, пов’язані з комплексним вихованням фізичних здібностей молоді юного віку, які є основою підвищення рівня їх фізичного та психологічного здоров’я, не знайшли свого наукового обґрунтування, що в значній мірі гальмує підвищення ефективності фізичного виховання майбутніх захисників України.

Фізична підготовка – один з найважливіших параметрів, який характеризує стан фізичних якостей і здоров’я людини [63–78]. За останнє десятиліття в Україні склалась критична ситуація відносно функціонального стану допризовної молоді. Дані призовної комісії військових комісаріатів свідчать про те, що для служби в Збройних Силах України не придатний кожен п’ятий допризовник. Так за інформацією начальника Центральної військово-лікарської комісії Міністерства оборони України полковника медичної служби Романа Шевчука: “медичне обстеження восени 2019 року пройшли понад 227 тисяч громадян України, з яких 195 485 визнані придатними до військової служби, тобто 86 %. Майже 4 тисячі визнали тимчасово непридатними, а більш як 23 тисячі — непридатними в мирний час, але такими, що здатні поповнити лави армії у воєнний час. 734 довелося через вкрай погане здоров’я взагалі виключити з військового обліку. Майже 17 тисяч осіб відправили на додаткове медобстеження”.

Роль фізичного виховання та основних форм спрямованих на прищеплення фізичної культури є надзвичайно важливою. Технічний прогрес, стрімкий розвиток науки й зростання кількості нової інформації, роблять навчальний процес молоді людини дедалі більш інтенсивним, напруженим. Відповідно зростає значення фізичної культури як засобу оптимізації режиму життя, активного відпочинку, збереження та підвищення працездатності юнаків протягом всього періоду підготовки до служби. Поруч із засобами фізичної культури забезпечується загальна і спеціальна фізична підготовка з урахуванням реальних умов служби майбутнього захисника України.

Встановлено, що для успішного виконання професійних прийомів і дій військовослужбовців десантних підрозділів необхідні високі показники швидкості і силової витривалості, військовим операторам, морським піхотинцям, льотчикам – загальна витривалість, екіпажам самохідних артилерійських гармат – швидкісно-силова і спеціальна витривалість, наводчикам – швидкість, сила, координація рухів.

Таким чином, для підвищення готовності молоді до опанування найважливіших військових спеціальностей вимагається фізична підготовка вже в умовах навчання юнаків в закладах освіти, різних типів. Крім цього, потрібно завчасно відбирати молодь з певним розвитком фізичних якостей і фізичної підготовленості у визначенні військової спеціальності.

З іншого боку юнаки-призовники повинні до 16–17 річного віку досягнути такого рівня фізичної підготовленості, який забезпечував би їм швидку адаптацію до служби в Збройних Силах.

Зниження негативного впливу навколишнього середовища (забруднені водойми, загазоване повітря) на юнаків можливе за допомогою комплексу різноманітних заходів і, зокрема, методів психологічної і педагогічної і фізичної реабілітації [79–88]. Ефективним засобом мобілізації резервних можливостей людини, формування різноманітних пристосувальних реакцій організму, підвищення ефективності його функціонування і несприятливих умовах радіаційного забруднення є систематичні

заняття фізичними вправами, оптимальна рухова активність. У зв'язку з цим, важливою науковою задачею в сучасних умовах є розробка оптимальних параметрів рухової активності і дозування фізичних навантажень для допризовної молоді.

Фізична підготовка юнаків допризовного віку вимагає, насамперед розробки педагогічних умов, які дозволяють ефективно виховувати фізичні якості в процесі навчальних занять.

Зміст цих умов складають три основні положення:

1) під час виховання фізичних якостей слід, перш за все, забезпечити комплексність і відповідну послідовність виконання вправ вибіркового спрямування;

2) фізичні вправи вибіркового спрямування повинні виконуватися за визначений час, із певною інтенсивністю;

3) між виконанням фізичних вправ установлюються інтервали відпочинку, які сприяють відновленню організму після навантаження.

Комплексність виконання фізичних вправ забезпечує, перш за все, належний рівень всебічної фізичної підготовки, сприяє підвищенню позитивних емоцій.

Такий підхід передбачає проведення занять з фізичної підготовки з використанням програмового матеріалу в процесі навчання бігу, стрибкам, метанням тощо.

Аналіз й узагальнення педагогічної практики фізичного виховання допризовної молоді дозволило в процесі проведення педагогічного експерименту забезпечити таку послідовність виконання вправ, спрямованого впливу на виховання фізичних якостей: гнучкість, спритність, швидкість, які розвивається в підготовчій частині заняття, та швидкісно-силові можливості, сила і витривалість, на які впливають в основній частині заняття.

Таким чином, уроки фізичного виховання в старших класах будуються на основі загальноприйнятих вимог і передбачають виконання вправ комплексного характеру і в певній послідовності.

Час виконання вправ вибіркового спрямування визначався, перш за все, тим, які фізичні здібності необхідно розвивати у відповідності до навчальної програми і завдань конкретного уроку.

Так, під час розвитку швидкості вправи виконувалися з максимальною інтенсивністю протягом 12–15 секунд. Дані здібності в юнаків допризовного віку ефективно можуть виховуватися тільки під час виконання короткочасних навантажень з максимальною інтенсивністю.

Силові здібності вимагають дещо іншого часу під час їх виховання. Вправи виконувались у швидкому або середньому темпі з малими та середніми навантаженнями, які становлять 20–40 % від максимальних зусиль, тобто 2 % відповідної ваги.

Під час вдосконалення спритності або навчання техніки рухів вправи виконувалися, як правило, першими в два етапи:

перший етап характеризувався просторовою точністю і координацією рухів, коли швидкість виконання вправ не мала значення;

другий етап відрізнявся просторовою точністю та координацією рухів, які виконувалися з максимальною точністю за найкоротший час.

Під час виховання витривалості використовувалися ігрові вправи, які виконувалися човниковим способом з короткими інтервалами відпочинку [89–94]. Крім цього, використовувалися вправи у вигляді бігу від 500 до 800 метрів із середньою інтенсивністю.

Під час виховання рухливості в суглобах – тривалість виконання вправ залежала від того, на які суглоби було спрямовано педагогічну дію. У процесі виконання ігрових вправ фізичні навантаження диференціювалися таким чином: плечові суглоби – 20–30 разів, кульшовий суглоб – 15–25 разів, поперековий суглоб – 25–30 разів.

Швидкісно-силові можливості удосконалювались проявом максимальної сили в короткий проміжок часу, що вимагало виконання таких вправ, як стрибок в довжину або метання гранати, протягом 2–3 с. Розроблені методичні положення дозволяли нормувати фізичне навантаження у відповідності до особливостей вікового розвитку школярів 16–17 років.

Інтервали відпочинку і їх характер після виконання фізичних вправ, які вимагали проявів різних фізичних здібностей, визначався функціональними можливостями молодого організму. У процесі фізичної підготовки методом виховання вольових якостей молоді і послідовне формування їх компонентів досягалося за рахунок поступового ускладнення вправ, подолання труднощів і перепон при їх виникненні.

При цьому необхідно відзначити, що такі компоненти волі, як рішучість, сміливість, витримка, досить добре формуються в юнаків у тому випадку, коли вони знаходяться в колективі ровесників, що дозволяє ефективно застосовувати методи колективної дії на окремих учнів в процесі змагань між відділеннями.

Під час формування цих якостей у хлопців 16–17 років конкретизувалася мета фізичної підготовки, застосовувалися різні засоби, форми і методи проведення занять, що підвищувало їх емоційну забарвленість, дотримувався принцип доступності на основі розробленої навчальної програми і використовувався ефект змагання.

Важливим моментом у системі фізичної підготовки є нормативні вимоги, які зазначені у програмі з фізичної культури і якими варто керуватися на всіх заняттях з фізичної підготовки молоді.

Важливою складовою частиною фізичної підготовки допризовної молоді є навички та вміння виконувати наступні вправи, а саме:

- підтягування на перекладині;
- біг на 100 м;
- крос на 3 000 метрів;
- метання гранати;
- марш-кидок на 5 000 метрів;
- човниковий біг 10×10 метрів;
- комплексна силова вправа

Вимоги до фізичної підготовки юнаків допризовного віку, а також врахування біологічних та психологічних особливостей цієї вікової групи, визначають такі особливості методики занять з фізичного виховання:

1) груповий та індивідуальний методи організації учнів випускних класів, під час розв'язання освітніх завдань і фронтальний, позмінний та індивідуальний методи – під час роботи над спеціальним розвитком рухових якостей. Це дає можливість забезпечити високий рівень загальної фізичної підготовки, поєднати навчання сучасної техніки рухів з цілеспрямованим тренуванням для розвитку рухових якостей, щоб успішно складати навчальні нормативи;

2) роздільне проведення занять для юнаків і дівчат. Така організація навчальної роботи визначається відмінністю в їх анатомофізіологічних та психологічних особливостях. Так в 17 років зріст юнаків більший, ніж у дівчат в середньому на 10 см, життєва ємність легень (ЖЄЛ) – на 1000 сантиметрів, а сила – в 2–2,5 рази тощо.

Різними є їх схильності в руховій діяльності: в юнаків переважає інтерес до атлетизму і витривалості, у дівчат – до пластичних рухів;

3) широке використання змагального методу, що визначається досить високим рівнем фізичного розвитку, який наближається до даних дорослої людини, прагнення до фізичної досконалості. Змагальний метод застосовується у вигляді “прикидок” з окремих видів рухів на техніку і на результат, контрольних перевірок, а також внутрікласних спортивних змагань.

Змагання як частина навчального процесу є могутнім стимулом безперервного фізичного вдосконалення і дають можливість своєчасно викривати недоліки в технічній, тактичній, фізичній і вольовій підготовленості. Якщо змагання організовані правильно, вони сприяють формуванню колективізму, почуття гордості за свій клас і свою школу та інші високі моральні якості;

4) подальше поглиблення знань про значення фізичних вправ та інших засобів фізичного виховання для систематичного використання їх в режимі дня. Таке поглиблення знань можливе завдяки загальному освітньому рівню школярів та нагромадженому досвіду.

Знання про важливість рухового режиму, про спортивне тренування, загартування, про використання фізичних вправ для активного пояснення вчителя і особливо коли читають відповідну літературу.

Учитель фізичної культури в старших класах, забезпечуючи загальну організацію педагогічного процесу та його методичну спрямованість, широко використовує актив груповодів, поділяє клас на декілька підгруп, деталі більше індивідуалізує і, в окремих випадках, спеціалізує навчання, враховуючи при цьому схильності, що себе виправдали, фізичні дані та загальний рівень знань учнів старших класів.

Структура уроку в старшому шкільному віці мало чим відрізняється від структури заняття в середньому шкільному віці [95–99]. Але більш високі вимоги до фізичної підготовленості допризовників, їх фізичні дані дають можливість значно збільшити навантаження. Уроки фізичного виховання набувають більш вираженого тренувального характеру із характерними завданнями: удосконалюючи техніку виконання видів руху, більше розвивати силу, спритність, швидкість та інші рухові якості. Час на спеціальний розвиток цих якостей в основній частині уроку збільшується до 12–15 хв.

Форми фізичного виховання військовослужбовців. Фізичне виховання у Збройних силах проводиться протягом усього періоду служби військовослужбовців і здійснюється в різноманітних формах, які взаємопов’язані, доповнюють один одного і являють собою єдиний процес фізичного виховання військовослужбовців.

Навчальні заняття плануються в навчальних планах по всіх спеціальностях, і їх проведення забезпечується командирами підрозділів.

Самостійні заняття сприяють кращому засвоєнню навчального матеріалу, дозволяють збільшити загальний час занять фізичними вправами, прискорюють процес фізичного вдосконалення, є одним із шляхів впровадження фізичної культури і спорту в повсякденну діяльність військовослужбовців.

Поруч із навчальними заняттями правильно організовані самостійні заняття забезпечують оптимальну безперервність і ефективність фізичного виховання. Ці заняття можуть проводитися у вільний час за завданням офіцерів або в секціях.

Фізичні вправи в режимі дня спрямовані на зміцнення здоров’я підвищення розумової і фізичної працездатності, оздоровлення умов навчальної праці, побуту і відпочинку військовослужбовців, збільшення бюджету часу на фізичне виховання.

На заняттях з фізичної підготовки воїн практично виконує дії, що вимагають швидкості, напруги м'язів і рухливості, завдяки чому у нього розвивається фізична сила і спритність, витривалість, здатність витримувати тривалу фізичне навантаження. Одночасно у воїна виховуються рішучість, сміливість, витримка, наполегливість у подоланні труднощів. У процесі фізичної підготовки у воїнів виробляються окремі довільні (навмисні) руху, створюється таке якість, як здатність керувати своїми складними діями. До предметів діяльності в процесі фізичної підготовки воїнів відносяться спортивні снаряди: паралельні бруси, перекладина, "кінь" і т.д. Це снаряди характеризуються тим, що всі вони підпорядковані єдиній меті – допомогти виробити певні фізичні якості, пов'язані з оволодінням воїном своїми діями.

Слід зазначити, що особисті якості, що виробляється за допомогою спортивних кілець, "коня", поперечини та інших гімнастичних снарядів, в порівнянні з вимогами, які пред'являються воїну в умовах сучасного бою, вельми обмежені. Спортивні снаряди стандартні і вимагають по відношенню до себе стандартних дій в дуже схожих або тотожних умовах. Це, природно, обмежує арсенал дій воїна, пристосованого до того чи іншого снаряду. Тому поряд з фізичною підготовкою воїнів відповідно до вимог навчальної програми необхідно прищеплювати їм інтерес і любов до різних видів спорту, які мають військово-прикладне значення. Перевага багатьох з таких видів спорту полягає в тому, що дії людини не пов'язані з нерухомими предметами і снарядами і в силу свого різноманіття, крім фізичної сили, спритності, витривалості, кмітливості, винахідливості, вимагають від нього планування своїх дій, розуміння задумів своїх партнерів і противника, наполегливості, рішучості, вміння долати внутрішню розгубленість, втома, а іноді біль і навіть тілесні ушкодження.

Досвід останніх років показує, що в поєднанні з потужною державно-ідеологічної підтримкою, матеріальними чинниками система ідеологічного і морально-психологічного впливу сприяє перетворенню сучасних армій в надійний інструмент політики своїх держав.

Дотримання методичних вимог дасть можливість, в свою чергу, оволодіти контрольними якісними показниками рівня фізичної культури допризовника:

1. Знання теоретичних основ фізичного тренування та уміння застосовувати їх в практиці самостійної і колективної фізичної підготовки.

2. Знання медико-біологічних основ фізичного тренування та уміння застосовувати їх під час реалізації фізичної активності і діагностиці свого стану.

3. Знання основних положень біомеханіки рухів людини та уміння аналізувати техніку фізичних, в тому числі спортивних вправ.

4. Переконавання в особистій і загальносоціальній необхідності систематичної фізичної активності.

5. Володіння руховими уміннями і навичками в межах вікових нормативів.

6. Досягнення рівня фізичної підготовленості, передбаченого віковими нормативами.

7. Знання не менше 300 фізичних вправ загальнорозвиваючого характеру, не менше 200 вправ (спрямованих на розвиток силових якостей), не менше 200 – для розвитку гнучкості та профілактики порушень постави і захворювань хребта, не менше 50 засобів тренування витривалості, володіння техніко-тактичними прийомами 5 видів спортивних ігор і 10 інших видів спорту (включаючи легку атлетику).

8. Уміння користуватись тренажерами і організувати з їх допомогою самостійне фізичне тренування.

9. Систематично здійснювати фізичне тренування (не менше 3-х разів на тиждень) і заняття іншими формами оздоровчої і загальнозмінюючої фізичної активності.

10. Не палити і не вживати алкоголю.

Важливе місце в духовно-моральному вигляді суб'єктів військової праці займають морально-психологічні елементи, які пронизують все духовне життя кожного військовослужбовця, військових колективів і є неодмінною умовою їх духовної згуртованості, готовності чесно і сумлінно виконати свій священний обов'язок, як в мирних умовах, так і в бойовій обстановці.

Особливе місце в структурі морально-психологічного стану займають психологічні елементи, які включають в себе складний комплекс життєвих уявлень, вражень і переживань, що складаються у воїнів в процесі їх повсякденної діяльності та надають сильний вплив на їх моральний дух в бойовій обстановці.

Розглянуті в даній роботі аспекти виховання волі і характеру військовослужбовців, які включають емоційно-психологічну стійкість, здатність діяти в умовах небезпеки, долати страх і паніку, готовність і здатність військовослужбовця долати труднощі тощо є важливою передумовою ефективності бойових дій.

Виховання і формування всіх зазначених якостей, є не тільки найважливішим завданням командирів і вихователів, а й повним комплексом психологічних передумов ефективності підготовки та ведення бойових дій, які "об'єднуються" в систему виховання волі і характеру військовослужбовців, готовність і здатність солдата здобути перемогу в бою. Фізична культура – частина загальної культури особистості, одна з сфер соціальної діяльності, спрямована на зміцнення здоров'я, розвиток фізичних здібностей молодого людини. Фізичне виховання школярів сприймається як невід'ємна, найважливіша частина загального виховання допризовної молоді України. Очевидною є величезна роль, яку відіграє фізкультура, спорт і фізичне виховання у людському житті, житті суспільства і цілої країни.

Підготовка до служби в Збройних Силах України – це дуже складна і цілеспрямована діяльність. В ній тісно взаємопов'язані процеси навчання і виховання. Готовність до військової служби, в кінцевому варіанті, є результати їх впливу на особистість юнака. Аналіз науково-методичної літератури показує, що фізична підготовка є важливою складовою частиною підготовки молоді до служби в Збройних Силах України.

Служба в Збройних Силах вимагає розвитку сили, витривалості, швидкості і спритності, саме тих якостей, за якими деякі юнаки мають найбільше відставання. Зрозуміло, що цій категорії юнаків потрібно буде служити в армії і вимоги до них не будуть нижчі ніж до інших. Та й не потрібно, на нашу думку, з таких призовників робити другосортних солдатів, а в майбутньому і можливо людей. Значно кращий і перспективніший є інший підхід: розробити оптимальні засоби, методи і прийоми підвищення їх фізичного стану. Рівень фізичного стану допризовників невисокий і вимагає спеціального комплексного впливу, а саме цілеспрямованого використання фізичних вправ, які підвищують силу, витривалість і спритність, використання їх на заняттях з фізичної культури, допризовної підготовки, а також в режимі дня учня: шкільних та позашкільних заходах і особливо в період літніх табірних зборів.

Фізичне виховання допризовників, які проживають на території Волинської області, необхідно проводити поетапно. На першому етапі (підготовчий період) підбір засобів і методів фізичного виховання спрямовувався на вирішення оздоровчих завдань. На другому етапі (основний період) вирішувались завдання прикладної фізичної підготовки, в основі якої лежав розвиток фізичних якостей, підвищення захисних сил і опірності до зовнішнього середовища.

Оздоровчий ефект досягається за допомогою застосування середніх і великих фізичних навантажень.

Корекція методики фізичного виховання юнаків вірогідно підвищує їх фізичний розвиток, фізичну підготовленість та загальну успішність, що свідчить про її ефективність і можливість використання у практиці допризовної підготовки.

Висновок. Національним професійно-прикладним видом спорту України є бойовий хортинг. Завданням спортивної сутички бойового хортингу є не тільки демонстрація кидкової техніки боротьби або техніки больових прийомів, у сутичці бойового хортингу важлива саме ефективність технічних дій щодо усунення фізичної агресії, контратакувальні дії, вміння маневрувати і наносити відповідні удари, проводити кидки у необхідний момент, продовжувати боротьбу лежачи та застосовувати утримання, больові і задушливі прийоми. Бойовий хортинг складний, раціональний і продуманий, зі своїми емоціями, маневруванням, хитрощами техніки і швидкістю та надійністю тактики, довірливістю та багатогранністю методик, обачністю захисних дій та абсолютною вразливістю й ефективністю наступів, зі своєю прорахованою стратегією, отже, бойовий хортинг складений так, як характер і генетичний код кожного справжнього українця. Бойовий хортинг за характером наша система, а за корінням – наш національний професійно-прикладний вид спорту.

Таким чином, у даному науковому дослідженні охарактеризована спеціальна фізична підготовка за методиками бойового хортингу як засіб виховання волі та характеру допризовної молоді. Методичні принципи – основні методичні закономірності педагогічного процесу, які виражають основні вимоги до побудови, змісту та організації навчально-тренувального процесу в системі бойового хортингу для виховання волі та характеру допризовної молоді. Надані рекомендації, які максимально сприяють розвитку волі та характеру допризовної молоді.

Водночас, завдання військово-патріотичного виховання засобами бойового хортингу: оволодіння основними навичками збереження особистої та колективної безпеки, надання само- і взаємодопомоги в екстремальних ситуаціях, зміцнення морально-вольового стану та фізичного розвитку учнів, ознайомлення з основами рятувальної справи, надання загальної та спеціальної фізичної підготовки для служби в підрозділах силових структур держави – у Збройних Силах України, підрозділах Міністерства надзвичайних ситуацій України та Міністерства внутрішніх справ України, виховання екологічної культури учнів, активна участь у діяльності організації бойового хортингу як в Україні, так і за її межами.

Відповідно до програми військово-патріотичного виховання засобами бойового хортингу проводиться робота з накопичення навчально-методичної бази, а також існують різні форми проведення занять: теоретичні заняття різноманітного виховного напрямку; практичні навчально-тренувальні заняття з виду спорту; тренування з прикладного розділу бойового хортингу; туристські подорожі, відвідування історичних місць, а також місць козацької слави; участь у календарних спортивних змаганнях. Фізичне виховання молоді України є важливим компонентом гуманітарного виховання, спрямоване на формування у них волі та характеру, удосконалення фізичної і психічної підготовки до ведення активного життя, професійної діяльності та захисту Батьківщини.

Перспективи подальшого дослідження. Перспективним напрямом у подальшому буде дослідження особливостей формування в спортсменів бойового хортингу волі та характеру допризовної молоді з метою підготовки до військової служби.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антоненко С. А. Підготовка професійних захисників України у системі бойового хортингу / С. А. Антоненко, Е. А. Єрмоєнко, В. Л. Гришук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 52–62.
2. Бабурнич С. А. Професіограма спортивного судді з бойового хортингу / С. А. Бабурнич, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 343–353.
3. Бадьора С. М. Методи психічної саморегуляції співробітників правоохоронних органів у системі бойового хортингу / С. М. Бадьора, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 334–346.
4. Біла В. Р. Військово-патріотичне виховання школярів і студентів у процесі занять бойовим хортингом / В. Р. Біла, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Чмелюк // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 242–254.
5. Бобік С. П. Формування професійно-психологічних здібностей співробітників правоохоронних органів у процесі занять бойовим хортингом / С. П. Бобік, Е. А. Єрмоєнко, С. П. Параниця // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 23–38.
6. Боднарчук О. Г. Бойовий хортинг для підготовки співробітників правоохоронних органів / О. Г. Боднарчук, Е. А. Єрмоєнко, В. Р. Біла // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 226–242.
7. Боднарчук В. В. Бойовий хортинг як засіб формування професійно-прикладних якостей курсантів і працівників силових структур / В. В. Боднарчук, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Чмелюк, // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 188–200.
8. Брухно Ю. С. Бойовий хортинг як засіб формування фізичної культури студентів і курсантів / Ю. С. Брухно, Е. А. Єрмоєнко, В. Л. Гришук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 200–214.
9. Буток О. В. Бойовий хортинг і здоров'я людини / О. В. Буток, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 564–575.
10. Бухтіяров О. А. Бойовий хортинг як система підготовки українського професійного воїна-патріота / О. А. Бухтіяров, Е. А. Єрмоєнко, В. Л. Гришук, // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 126–139.
11. Вехтєв В. В. Бойовий хортинг у військовому мистецтві / В. В. Вехтєв, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 827–840.
12. Ганчева В. І. Бойовий хортинг: методика застосування дихальних вправ у процесі занять / В. І. Ганчева, Е. А. Єрмоєнко, Г. А. Коломоєць // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 667–682.
13. Гарбовський Л. А. Бойовий хортинг і методика викладання у закладах вищої освіти / Л. А. Гарбовський, Е. А. Єрмоєнко, В. Л. Гришук, // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 155–173.

14. Гречана Л. О. Бойовий хортинг у системі початкової школи закладів загальної середньої освіти / Л. О. Гречана, Е. А. Єрмоєнко, С. М. Солодько // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 554–563.
15. Гречаний О. М. Методика викладання бойового хортингу в процесі гурткової роботи у закладах загальної середньої освіти / О. М. Гречаний, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 251–262.
16. Грищук В. Л. Бойовий хортинг як засіб професійно-прикладної підготовки правоохоронців до виконання службово-бойових завдань з протидії контрабанді у районах здійснення операції об'єднаних сил / В. Л. Грищук, Е. А. Єрмоєнко, О. А. Бухтіяров // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 59–73.
17. Грищук В. Л. Бойовий хортинг як засіб професійно-прикладної, функціональної підготовки студентів, курсантів і слухачів спеціалізованих закладів вищої освіти та співробітників правоохоронних органів / В. Л. Грищук, Е. А. Єрмоєнко // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 537–544.
18. Грищук В. Л. Службовий обов'язок та етичні цінності правоохоронців як результат виховання у системі бойового хортингу / В. Л. Грищук, Е. А. Єрмоєнко, О. А. Бухтіяров // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 80–101.
19. Деркач О. В. Розвиток фізичних якостей у співробітників правоохоронних органів засобами бойового хортингу за методом функціонального тренування / О. В. Деркач, Е. А. Єрмоєнко, О. В. Буток // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 384–403.
20. Довгань Н. Бойовий хортинг як інструмент соціалізації студентів закладів вищої освіти / Н. Довгань, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 177–186.
21. Єрмоєнко В. Засоби профілактики основних стоматологічних захворювань у студентів, курсантів, спортсменів бойового хортингу та співробітників правоохоронних органів / В. Єрмоєнко, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 116–126.
22. Єрмоєнко В. Е. Медичний контроль змагальної діяльності з бойового хортингу / В. Е. Єрмоєнко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 195–215.
23. Єрмоєнко В. Стоматологічне здоров'я дітей та молоді як чинник спортивних успіхів у бойовому хортингу / В. Єрмоєнко, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 96–111.
24. Єрмоєнко Е. А. Аналіз навчально-тренувального арсеналу бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – 435 с.
25. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг. Програма спортивної секції для учнів старшого шкільного віку 10–11 класів : навч. програма / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут модернізації змісту освіти. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – 102 с.
26. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг – виховна система школярів України / Е. А. Єрмоєнко, О. М. Гречаний // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 240–251.
27. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг – професійно-прикладний вид спорту правоохоронних органів України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Національна федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 203 с.
28. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг у системі професійної підготовки співробітників державних правоохоронних органів : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – 222 с.

29. Єрмоєнко Е. Бойовий хортинг як ефективний засіб військово-патріотичного виховання школярів і студентів / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 32–41.
30. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів закладів вищої освіти / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 215–225.
31. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб військово-патріотичного виховання старшокласників / Е. А. Єрмоєнко, К. М. Кукушкін // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 273–287.
32. Єрмоєнко Е. Бойовий хортинг як засіб оптимізації функціональної підготовки студентів і курсантів спеціалізованих закладів вищої освіти та співробітників правоохоронних органів / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 19–33.
33. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб прикладної психофізичної підготовки курсантів правоохоронних спеціальностей відомчих закладів вищої освіти / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 128–138.
34. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб професійно-психологічної підготовки співробітників правоохоронних органів України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Нац. федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 138 с.
35. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як система формування готовності співробітників правоохоронних органів до дій в екстремальних ситуаціях / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 110–128.
36. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як чинник формування військово-патріотичних здібностей, фізичної культури та основ здоров'я учнівської молоді / Е. А. Єрмоєнко, І. В. Кузора // Науковий часопис національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури /фізична культура і спорт/». – 2020. – Вип. 8 (128) 20. – С. 61–69.
37. Єрмоєнко Е. Витоки та історія розвитку бойового хортингу в Україні і за кордоном / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 55–70.
38. Єрмоєнко Е. А. Виховання наполегливості у школярів 6–7 років у процесі занять хортингом : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Едуард Анатолійович Єрмоєнко. – К., 2016. – 222 с.
39. Єрмоєнко Е. А. Виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом / Е. А. Єрмоєнко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури /Фізична культура і спорт/». – 2019. – Вип. 10 (118). – 2019. – С. 49-56.
40. Єрмоєнко Е. Виховна система бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 161–177.
41. Єрмоєнко Е. Військово-патріотична програма та прикладний хортинг / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу : зб. наук. праць / Нац. академія педагогічних наук України, Ін-т проблем виховання НАПН України, Українська федерація хортингу. – К. : Паливода А. В., 2014. – Вип. 1. – С. 10–19.
42. Єрмоєнко Е. А. Військово-прикладний і бойовий хортинг у системі професійної підготовки допризовної молоді, військовослужбовців та правоохоронців / Е. А. Єрмоєнко, С. С. Полторацький // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 527–533.
43. Єрмоєнко Е. Всесвітнє українське земляцтво та діаспора у сприянні розвитку бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 56–79.
44. Єрмоєнко, Е. Засади формування цінностей здорового життя учнівської та студентської молоді засобами хортингу / Е. Єрмоєнко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць. - Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. - Вип. 10 (80) 16. - С. 38-44.

45. Єрмоєнко Е. А. Значимість цінностей фізичної культури та основ здоров'я для студентів і курсантів, які займаються бойовим хортингом / Е. А. Єрмоєнко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / Фізична культура і спорт/». – Вип. 11 (119). – 2019. – С. 71-79.
46. Єрмоєнко Е. А. Комплексне використання потенціалу бойового хортингу для забезпечення національної безпеки України в умовах зовнішньої агресії / Е. А. Єрмоєнко // Актуальні проблеми забезпечення національної безпеки та спрощення процедур міжнародної торгівлі : зб. тез IV наук.-практ. інтернет-конфе., 25-31 травня 2020 р., м. Ірпінь – м. Хмельницький / Мін-во фінансів України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Хмельницький : Науково-дослідний центр митної справи, 2020. – С. 18–23.
47. Єрмоєнко Е. А. Концепція розвитку бойового хортингу в системі освіти України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, ГС «Національна федерація бойового хортингу України. – К.: ГС «НФБХУ», 2020. – 122 с.
48. Єрмоєнко Е. Медико-біологічні та морфофункціональні особливості бойового хортингу у процесі виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 112–121.
49. Єрмоєнко Е. Медико-фізіологічні чинники самоконтролю за фізичним навантаженням на тренуваннях з бойового хортингу у процесі виховання фізичної культури студентів / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 127–138.
50. Єрмоєнко Е. А. Методичні плани навчально-тренувальної роботи з бойового хортингу : навч.-метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Ін-т модернізації змісту освіти. – Київ : ГС «НФБХУ», 2020. – 75 с.
51. Єрмоєнко Е. А. Наукове обґрунтування психолого-педагогічних умов виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом [Електронний ресурс] / Е. А. Єрмоєнко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / фізична культура і спорт /» – 2020. – Вип. 3(123). – С. 47–56. – Режим доступу : [https://doi.org/10.31392/NPU-ps.series15.2020.3\(123\).09](https://doi.org/10.31392/NPU-ps.series15.2020.3(123).09).
52. Єрмоєнко Е. А. Організація дитячого гуртка з бойового хортингу у закладах позашкільної освіти для вихованців 5–7 років : навч.-метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – Ірпінь, 2020. – 158 с.
53. Єрмоєнко Е. Основні принципи бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 22–31.
54. Єрмоєнко Е. А. Особливості самовиховання в бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 40–55.
55. Єрмоєнко Е. А. Особливості фізичної і психологічної підготовки та формування професійних якостей курсантів і працівників правоохоронних органів засобами бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 39–42.
56. Єрмоєнко Е. А. Правомірність застосування службово-прикладних прийомів фізичного впливу системи бойового хортингу в екстремальних умовах соціального характеру у межах необхідної самооборони / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 95–110.
57. Єрмоєнко Е. А. Програма навчально-тренувальних занять з бойового хортингу для спортсменів юнацького, кадетського та юніорського віку / Е. А. Єрмоєнко // Збірник навчальних програм з бойового хортингу : навч.-метод. посіб. / Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – С. 52–127.
58. Єрмоєнко Е. А. Психічні процеси в бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 63–72.
59. Єрмоєнко Е. Система фізичного виховання спортсменів бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 188–205.

60. Єрмоєнко Е. А. Теоретико-методичні засади виховання наполегливості в молодших школярів у процесі занять бойовим хортингом : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Ін-т проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 191 с.
61. Єрмоєнко Е. А. Технічна підготовка спортсмена бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 652 с.
62. Єрмоєнко Е. А. Удосконалення професійних компетентностей тренера-викладача з бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – Ірпінь, 2021. – 274 с.
63. Єрмоєнко Е. А. Фізичне самовдосконалення особистості підлітків, які займаються бойовим хортингом / Е. А. Єрмоєнко, С. А. Бабурнич // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 377–385.
64. Єрмоєнко Е. Філософія бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 82–104.
65. Єрмоєнко Е. Формування фізичної культури та цінностей здорового способу життя студентської молоді як передумова спортивних успіхів у бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 261–274.
66. Єрмоєнко Е. Формування цінностей здорового життя учнівської та студентської молоді на заняттях хортингом у навчальних закладах / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2016. – Вип. 6. – С. 115–123.
67. Єрмоєнко Е. А. Хортинг : навчальна програма гурткової (секційної) роботи для учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів / Єрмоєнко Едуард Анатолійович. - Київ : Паливода А. В., 2012. – 268 с.
68. Єрмоєнко Е. А. Хортинг – національний вид спорту України: метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко. – К. : Паливода А. В., 2014. – 1064 с.
69. Єрмоєнко Е. А. Хортинг для здоров'я учнівської молоді : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Ун-т ДФС України. – К. : ПАЛИВОДА А. В., 2020. – 611 с.
70. Єрмоєнко Е. А. Хортинг для старшокласників : навч.-метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Ун-т ДФС України. – К. : Паливода А. В., 2020. – 229 с.
71. Єрмоєнко Е. А. Хортинг у житті школяра : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут модернізації змісту освіти. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – 500 с.
72. Зверев А. В. Бойовий хортинг у методиках вдосконалення силових якостей спортсменів різних вікових груп / А. В. Зверев, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 593–603.
73. Зуб Р. В. Бойовий хортинг та його духовно-виховне призначення / Р. В. Зуб, Е. А. Єрмоєнко, С. А. Карасевич // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 04–05 січня 2021 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2021. – Ч. 3. – С. 873–893.
74. Івашковський В. Психомоторика та психо-фізіологічні особливості підготовки спортсменів бойового хортингу / В. Івашковський, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 130–138.
75. Карасевич С. А. Бойовий хортинг як засіб морально-етичного виховання особистості / С. А. Карасевич, Е. А. Єрмоєнко, В. Р. Біла // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 346–357.
76. Карасевич С. А. Дитячо-юнацька програма оздоровчих занять з бойового хортингу для школярів : метод. посіб. / С. А. Карасевич, М. М. Дорошенко, Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Інститут модернізації змісту освіти. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – 188 с.
77. Кіблицький Р. В. Бойовий хортинг: концептуальні засади розвитку і популяризації в Україні / Р. В. Кіблицький, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 502–514.
78. Коломоєць Г. А. Бойовий хортинг і принципи формування духовно-моральної вихованості учнів / Г. А. Коломоєць, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Деревянко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних

- органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 776–793.
79. Колос М. А. Бойовий хортинг: швидко-силово підготовка та оптимізація управління навчально-тренувальним процесом / М. А. Колос, Е. А. Єрмоєнко, О. М. Сидоренко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 493–502.
80. Кузора І. В. Військово-патріотична програма бойового хортингу / І. В. Кузора, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Вехтев // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 840–852.
81. Кукушкін К. М. Методика військово-патріотичного виховання школярів у процесі занять бойовим хортингом / К. М. Кукушкін, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 6–14.
82. Литвиненко А. М. Бойовий хортинг – комплексна система фізичного виховання особистості / А. М. Литвиненко, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 403–422.
83. Лях В. Інноваційні підходи у боротьбі «Лави на лаву» з учнями козацьких класів і спортсменів бойового хортингу / В. Лях, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 164–176.
84. Ляховець О. О. Бойовий хортинг як засіб виховання патріотизму у дітей дошкільного віку / О. О. Ляховець, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 305–315.
85. Остапенко О. І. Бойовий хортинг як засіб формування у старшокласників готовності до військової служби / О. І. Остапенко, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 638–652.
86. Петрочко Ж. В. Бойовий хортинг як засіб виховання патріотизму у школярів і студентів / Ж. В. Петрочко, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 34–45.
87. Петрочко Ж. В. Хортинг – школа сили і честі юного українця : метод. посіб. / Ж. В. Петрочко, Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Мін-во молоді та спорту України, Нац. академія педагогічних наук України, Ін-т проблем виховання. – К. : Паливода А. В., 2016. – 544 с.
88. Полторацький С. С. Бойовий хортинг у впровадженні воїнських традицій українського народу / С. С. Полторацький, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 538–550.
89. Присяжнюк С. Бойовий хортинг та проблема активного відпочинку спортсменів у різні вікові періоди / С. Присяжнюк, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 206–218.
90. Пустолякова Л. Бойовий хортинг у системі навчання фізичних вправ загального розвитку та спеціально-підготовчих вправ на заняттях з фізичного виховання у закладах вищої освіти / Л. Пустолякова, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 187–195.
91. Рудей Д. Ю. Бойовий хортинг у комплексі виховних засобів спортсменів шкільного віку / Д. Ю. Рудей, О. М. Гречаний, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 334–343.
92. Сичов С. Бойовий хортинг та особливості оптимізації управління атлетичним тренуванням у процесі спортивної діяльності / С. Сичов, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 219–225.
93. Степура Т. М. Бойовий хортинг як засіб формування специфічних психічних властивостей співробітників правоохоронних органів / Т. М. Степура, Е. А. Єрмоєнко, О. В. Буток, // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 173–188.

94. Тішин А. В. Застосування прийомів бойового хортингу при вдосконаленні навчання у вищих освітніх установах правоохоронних органів України / А. В. Тішин, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 296–305.

95. Федорченко Т. Є. Бойовий хортинг і методика проведення занять в умовах здоров'язберігальної педагогіки / Т. Є. Федорченко, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 695–713.

96. Чмелюк В. В. Бойовий хортинг у підрозділах державної митної служби для підготовки співробітників до протидії незаконному переміщенню товарів у районах здійснення операції об'єднаних сил на сході України / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Бондарчук // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 7–25.

97. Чмелюк В. В. Бойовий хортинг як чинник навчання і професійної підготовки курсантів закладів вищої освіти правоохоронної спрямованості / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Бондарчук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 8–23.

98. Шаповалов Б. Б. Перспективи розвитку бойового хортингу як засобу підготовки військовослужбовців правоохоронних органів військової структури до дій з ризиком для життя та здоров'я / Б. Б. Шаповалов, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 315–322.

99. Savchenko A. Combat horting – educational practice for young people / A. Savchenko, E. Yeromenko // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 88–95.

Doroshenko M. M., Yeromenko E. A., Karasevych S. A.

University of the State Fiscal Service of Ukraine, Irpin, Ukraine

Special physical training according to the methods of combat horting as a means of educating the will and character of pre-conscription youth

Abstract. This scientific article describes special physical training according to the methods of combat horting as a means of educating the will and character of pre-conscription youth, military-patriotic education and sports-applied training of students by means of combat horting, identifies features of educational and health purpose and students of higher education institutions with which military-patriotic events are held, methods and forms of physical education of children and youth with the use of military-patriotic means of modern national sport of combat horting and approaches to defining the essence, content and tasks of military-patriotic education of Ukrainian youth, rehabilitation and formation of readiness to defend Ukraine. It is noted that the tasks of military-patriotic education by means of combat horting: mastering the basic skills of personal and collective security, self-help and mutual assistance in extreme situations, strengthening the morale and physical development of students, acquaintance with the basics of rescue, general and special physical training for service in the security forces of the state - in the Armed Forces of Ukraine, units of the Ministry of Emergencies of Ukraine and the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, education of environmental culture of students, active participation in the organization of combat horting in Ukraine and abroad. According to the program of military-patriotic education by means of combat horting work on accumulation of educational and methodical base is carried out, and also there are various forms of carrying out employment: theoretical employment of various educational direction; practical training sessions in sports; training in the applied section of combat horting; tourist trips, visits to historical places, as well as places of Cossack glory; participation in calendar sports competitions. Physical education of children and youth of Ukraine is an important component of humanitarian education, aimed at forming their physical and moral health, improving physical and mental preparation for active life, professional activity and protection of the Motherland.

Key words: special physical training, military-patriotic education, sports-applied training, combat horting, education of will and character, pre-conscription youth.

Наукове видання

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

(українською, англійською та російською мовами)

Матеріали міжнародної науково-практичної конференції

Матеріали представляють узагальнені результати досліджень у напрямі теоретичних та практичних аспектів удосконалення професійних компетентностей фахівців бойового хортингу у системі правоохоронних органів України.

04–05 січня 2021 р., м. Ірпінь, Університет ДФС України

Колектив авторів
Друкується в авторській редакції

Упорядник: Е. А. Єрмоєнко

Підписано до друку 12.01.2021 р.
Формат 84x108/16
Умов. друк. арк. 182,49

Папір офсетний
Друк офсетний
Гарнітура Times

Зам. № 0239
Наклад 50 пр.

Підготовлено до друку Видавничо-поліграфічним центром Університету ДФС України.
08205, вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська область, Україна.

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції (серія ДК № 5104 від 20.05.2016 р.)

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ, ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
ПРАЦІВНИКІВ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ
КАФЕДРА СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ТА ОРГАНІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**